

ARBEIDSNOTAT

Evaluering av fagplan 2010 - 2013 sykepleie, bachelorgradsstudium

Lisbeth Østgaard Rygg
Aud Moe
Hildfrid Vikkelsmo Brataas

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Arbeidsnotat nr 258

Steinkjer 2013

Evaluering av fagplan 2010 - 2013 sykepleie, bachelorgradsstudium

**Lisbeth Østgaard Rygg
Aud Moe
Hildfrid Vikkelsmo Brataas**

Høgskolen i Nord-Trøndelag
Arbeidsnotat nr 258
ISBN 978-82-7456-702-3
ISSN 1501-6285
Steinkjer 2013

Innhold

Innhold.....	1
Sammendrag	3
Innledning	5
Metode.....	8
Resultater	9
Kvantitativ analyse av spørreskjema til fagansatte og studenter	9
Kategori 1 Sykepleie	9
Kategori 2 Kompetanse.....	12
Kategori 3 Beskriver Fagplan en hensiktsmessig måte å gjennomføre utdanningen på?	14
Kvalitativ analyse av spørreskjema til fagansatte og studenter	15
Analyse av spørreskjema til praksisveiledere.....	20
Kvalitativ analyse av materiale fra studentenes referansegruppe	21
Evaluering fra studietjenesten	24
Oppsummering og forslag til tiltak	26
Oppnåelse av Fagplanens sykepleiefaglige mål	26
Fagplanen som grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag.....	27
Fagplanens beskrivelse av utdanningsforløpet	27
Metodediskusjon.....	29

Vedlegg

- Vedlegg 1. Forslag til emnestruktur etter arbeidet med emnegruppen, vedtatt 05.10.2009
- Vedlegg 2. Kvalitetskriterier for Fagplanen vedtatt 17.12. 2009
- Vedlegg 3. Endringer på bachelor i sykepleie, Fagplan 2010 – 2013
- Vedlegg 4. Spørreskjema for fagansatte
- Vedlegg 5. Tabell for kvantitativ analyse – fagpersonell

Sammendrag

Omorganisering av helsefagavdelingen ved studiested Namsos og sykepleierutdanningen i Levanger til en avdeling, ble vedtatt i Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) 22.02. 2007. Dette var bakgrunn for ny felles fagplan for sykepleierutdanningen i HiNT. Fagplan 2010 – 2013 Sykepleie, bachelorstudium, ble godkjent i styret ved HiNT 26.03. 2010. Høsten 2012 ble det besluttet å evaluere og revidere denne fagplanen. Høsten 2012 ble det oppnevnt en evalueringsgruppe. Gruppen bestod av representanter fra fagledelsen, de fagansatte, studietjenesten, verneombud og studieorganisasjon. Målet med evalueringsarbeidet var å utarbeide et arbeidsnotat på bakgrunn av evaluering fra fagansatte, praksisveiledere, studietjenesten og studenter. Arbeidsnotatet skulle danne grunnlag for revidering av Fagplan 2010 – 2013.

Første møtet i evalueringsgruppen ble avholdt 02.01. 2013 der følgende mandat ble utformet:

*«Planlegge og gjennomføre **evaluering og revidering** av fagplanen ved sykepleierutdanningen, samt planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til å styrke det sykepleiefaglige og pedagogiske fundamentet for utdanningen.»*

Som datagrunnlag for evalueringen ble det besluttet å benytte spørreskjema som ble sendt til fagansatte, praksisveiledere og studenter. I tillegg ble også referat fra studentenes referansegrupper og evaluering fra studietjenesten benyttet som datagrunnlag.

Evalueringen ønsket å svare på følgende spørsmål:

- Hvordan oppfattes fagplanens sykepleiefaglige mål oppnådd
- Gir fagplanen grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag
- Gir fagplanens metodebeskrivelse en hensiktsmessig gjennomføring av utdanningsforløpet

Resultatene i notatet bygger på tilbakemeldinger fra 63% av de fagansatte og 39% av studentene i kull 2010. Fra praksisveilederne forelå det kun 4 tilbakemeldinger. Referat fra evalueringsmøte i studietjenesten og referater fra 10 referansegruppemøter gjennom utdanningsperioden ble også benyttet som datagrunnlag.

Fagplan 2010 – 2013 Sykepleie, bachelorstudium, ble vurdert som en bra/særdeles bra ramme for sykepleierutdanning av over halvparten av studentene, mens hele syv av ti fagansatte mente det samme. Fagplanen hadde bidratt til studentenes utvikling av en sterk sykepleiefaglig identitet gjennom en gradvis utvikling av sykepleieidentitet

i løpet av tre studieår. Fagansatte mente dette kan var vanskelig å vurdere. Fagplanen anses å ha bidratt til at studentene er forberedt til sykepleieryrket, en sykepleier som **tør, vil og kan**.

Studentene vurderte i større grad enn fagansatte at fagplanen ga et godt grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag. Besvarelsen varierer på noen emner.

På spørsmålet om fagplanens metodebeskrivelse ga en hensiktsmessig gjennomføring av utdanningsforløpet kom det sterke synspunkter fra studietjenesten om å dele utdanningsløpet inn i studieår. Resultatene peker også på at arbeidsbelastningen er ujevn både mellom og innad i fokusområdene. Dette gjaldt spesielt 2. fokusområdet og arbeidsbelastninger knyttet til praksisstudier. Det samme gjelder 3. fokusområde, hvor det anses å være for mange parallelle arbeidsoppgaver. Pedagogisk sett er Fagplanens arbeids- og undervisningsformer vurdert ulikt av gruppene. Fagansatte vurderte Fagplan til i større grad å bidra til læringsutbytter enn studentene. Obligatorisk oppmøte ble av dobbelt så mange fagansatte som studenter vurdert til å bidra til studentenes læringsprosess. Vurderinger fra annenhver student og hver fjerde fagansatt mente at obligatorisk oppmøtes derimot ikke bidrar til studentenes læringsutbytter.

Analyse av spørreskjemaundersøkelsen er utført av forfatterne. Svarprosenten fra praksisveiledere var så lav at det ikke var hensiktsmessig med statistisk analyse. Representanter fra de fagansatte har utført tekstanalyse av materiale fra studentenes referansegruppe.

Innledning

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) vedtok i styremøte den 22.02. 2007 at helsefagutdanningen ved studiested Namsos og sykepleierutdanningen i Levanger skulle omorganiseres til en avdeling, Avdeling Helsefag. Samme møte vedtok opprettelse av prosjektet «Ny sykepleierutdanning», en videreføring av prosjektet «Fra 2 til 1» som hadde til hensikt å utvikle ny felles fagplan for sykepleierutdanningene i HiNT. Prosjektet «Ny sykepleierutdanning» skulle utvikle en fagplan med mål å utdanne kunnskapsrike, reflekterte sykepleiere med relevant kompetanse nå og i fremtiden. Fagplan 2010 – 2013 Sykepleie, bachelorstudium, ble godkjent i HiNT-styret 26.03. 2010 med virkning fra studiestart høsten 2010.

Fagplan, vedtatt vår 2010, ble utviklet med vekt på bred involvering av fagfagansatte gjennom felles fagdager, deltakelse i arbeidsgrupper og emnegrupper, dialogkonferanse med eksterne samarbeidspartnere, og et bredt utvalg høringsinstanser. Under prosessen kom Stortingsmelding 47 (Helse- og omsorgsdepartementet 2008-2009) og Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning (Kunnskapsdepartementet 2009). Disse ble vektlagt i utviklingsarbeidet. I tillegg ble boken "Å utdanne sykepleiere" (Benner m fl 2010) trukket inn i diskusjoner i utviklingsarbeidet med ny fagplan.

Styringsgruppen for prosjekt «Ny sykepleierutdanning» vedtok den 18. august 2009 følgende:

Utdanningen skal bygges opp av 4 hovedemner:

1. Sykepleieidentitet og teoretisk grunnlag
2. Mennesket: utvikling, funksjon, helse og sykdom
3. Sykepleierens samhandlingskompetanse og samfunnskunnskap
4. Sykepleiens kliniske yrkesutøvelse, fagutvikling og kvalitet i sykepleien.

Ut fra disse fire hovedemnene ble det utviklet forslag til emnestruktur; jfr. Vedlegg 1.

Profil for utdanningen ble vedtatt av styringsgruppen 15. september 2009:

Sykepleiere utdannet ved HiNT skal kjennetegnes som klinisk kompetente praktikere med sterk sykepleiefaglig identitet, som tør – vil – kan! Det innebærer:

Som tør å møte faglige, etiske og mellommenneskelige utfordringer

Som vil ta ansvar og bidra til menneskers helse og egen og andres utvikling

Som kan observere, vurdere og utføre sykepleie på grunnlag av god basiskunnskap, sykepleiens verdigrunnlag, og yrkesetiske retningslinjer og refleksjon.

Profilen for utdanningen omfattet følgende syn på sykepleie, menneskesyn, syn på helse, syn på samfunn og miljø, og syn på kunnskap og læring:

Sykepleierutdanningen ved HiNT vektlegger en forståelse av sykepleie som forutsetter klinisk kompetanse, god samhandlingsevne, god pasientforståelse og godt håndlag. Sykepleiefagets fundament bygger på International Council of Nurses (2005) og Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere (Norsk Sykepleierforbund 2007). Det enkelte menneske er ekspert på eget liv og sin livshistorie, har frihet til å gjøre

valg, handle på egne vegne, og å bli behandlet med respekt og mulighet for medvirkning. Sykepleierutdanningen legger til grunn en forståelse av helse som et psykososialt og biologisk fenomen. Helse betraktes som en ressurs for å oppnå velbefinnende, og aktivitet og mening i livet. Sykepleiens fokus er rettet mot: 1) å styrke helsefremmende faktorer, 2) hjelp og omsorg ved sykdom, 3) å legge til rette for gjenoppretting av helse og 4) lindre lidelse.

Mennesket er i samspill med miljøet i en interaksjon som påvirker menneskets helse. Menneskets miljø er komplekst, og en viktig faktor for å fremme helse i en global verden. Kunnskaps- og læringssynet bygger på fire kunnskapsformer og på vilje til livslang læring. Kunnskapsformer som er fremholdt i fagplanen er teoretisk- og praktisk kunnskap, erfaringskunnskap og etisk kunnskap.

Kvalitetskriterier for fagplanen ble vedtatt av styringsgruppen 17.12. 09 (Vedlegg 2); Fagplanen skal være fremtidsrettet og dynamisk. Det faglige innholdet skal være i tråd med profilen, og Fagplanen skal være pedagogisk tilrettelagt for læring.

De refererte vedtak ble senere omformulert i endelig og vedtatt versjon av fagplanen (26.03. 2010). Opprinnelig vedtak om emnestruktur (vedtatt august 2009) omfattet fire hovedemner som i ny fagplan ble utvidet til fem hovedemner; *Sykepleieidentitet og teoretisk grunnlag, Mennesket- utvikling, funksjon, helse og sykdom, Sykepleierens kompetanse og samfunnskunnskap, Sykepleierens kliniske yrkesutøvelse, fagutvikling og kvalitet* samt det tilføyde emnet; *Sykepleiefaglig fordypningsemne*. Praksismodell for studieforløpet ble vedtatt i styringsgruppen 09.12.2009. Fagplanen ble innført fra høsten 2010 for kull 2010-2013, Levanger og Namsos. Endelig Fagplan omfattet tre fokusområder:

Fokusområde 1: *Sykepleie knyttet til menneskets grunnleggende behov ved nedsatt egenomsorgsevne*

Fokusområde 2: *Sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig sykdom*

Fokusområde 3: *Sykepleie til mennesker med kronisk sykdom og sammensatte lidelser*

Det er i løpet av gjennomføringsperioden frem til bachelorgrad for kull 2010 gjort endringer i Fagplanen; jfr. Vedlegg 3 (Endringer på bachelor i sykepleie, fagplan 2010 – 2013). Årsak til endringer er at man underveis har erfart at planen på disse punktene ikke var funksjonell med hensyn til praktisk gjennomføring.

Dette notatet omhandler evaluering av sykepleie bachelorstudium ved HiNT, gjennomført etter ny fagplan i perioden høst 2010 tom vår 2013. Det ble ikke gjennomført evaluering av tidligere fagplaner for de to sykepleieutdanningene forut for prosjektet «Ny sykepleierutdanning». Arbeidsnotatet har derfor ikke mulighet til å sammenligne med historiske data.

Hensikten med evalueringen var å få kunnskap om oppfatninger hos brukere av fagplanen omkring fagplanens målsetting, grunnlag for å oppnå mål og metoder.

For å gjennomføre evaluering av Fagplan sykepleie bachelorstudium, 2010, ble det oppnevnt en arbeidsgruppe. Gruppen besto av studieleder Torill A. Strugstad (leder), fagansatte Kari Grande Andresen, Hildfrid V. Brataas, Kristin Eggen, Aud Moe, Grethe Bøgh Næss, Kristen Okstad, Lisbeth Ø. Rygg, verneombud (studiested Røstad) Hilde Munkeby, representant fra studietjenesten Jorun Aurstad, og representant fra studentorganisasjonen Bjørn Hojem. På første møte i fagplangruppen 02.01. 2013 ble følgende mandat for gruppen formulert:

*«Planlegge og gjennomføre **evaluering og revidering** av fagplanen ved sykepleierutdanningen, samt planlegge og gjennomføre tiltak som bidrar til å styrke det sykepleiefaglige og pedagogiske fundamentet for utdanningen.»*

Mål for evalueringsarbeidet våren 2013 var:

- Utarbeide et arbeidsnotat på bakgrunn av evaluering fra fagansatte, praksisveiledere, studietjenesten og studenter.
 - o Notatet skal danne grunnlag for revidering av fagplanen som skal gjennomføres høsten 2013. Ny revidert Fagplan Sykepleie bachelorstudium vedtas 15.02. 2014.

Notatet omhandler følgende spørsmål:

1: Sykepleie

a: Hvordan oppfattes fagplanens sykepleiefaglige mål oppnådd

I hvilken grad erfares fagplan 2010-2013

- å bidra til en sterk sykepleiefaglig identitet og sykepleiere som tør, vil og kan
- å fremheve menneskesyn, verdisyn og helsefremming i sykepleien
- å få frem sykepleiefaget tydelig i de forskjellige emnene
- å ha sykepleiens kompetanse som gjennomgående tema i fagplanen

b: Gir fagplanen grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag

Erfares Fagplanen 2010 – 2013 å fremheve

- sykepleierollen
- sykepleien som fremtidsrettet og dynamisk
- livslang læring
- internasjonalisering

2: Kompetanse

Erfares Fagplanen 2010 – 2013

- å bidra til kompetanse i sykepleiefaget i forhold de oppsatte fokusområdene, emnene, og som sluttresultat
- å beskrive sykepleierens kompetanse i læringsutbyttene

3: Utdanningsforløp og gjennomføring

Erfares Fagplan 2010-2013

- å beskrive en hensiktsmessig struktur og progresjon på utdanningsløpet
- å beskrive betydningen av utviklingssamtalen, jfr. Fagplan 2010 – 2013 s.7, mellom student og lærer
- å gi god studentmedvirkning og jevn arbeidsbelastning
- å fremstå god i sin skriftlige fremstilling

Metode

Evalueringsgruppen benyttet beskrivende kartlegging med kvantitative og kvalitative metoder. Det ble utarbeidet og sendt ut spørreskjema til fagansatte, praksisveiledere og studenter. Spørreskjemaene ble utviklet internt og lagt ut i Questback til lærere og studenter (Vedlegg 4). Spørreskjema til praksisveiledere ble utsendt i papirformat. Spørreskjemaene hadde både åpne og lukkede spørsmål. I tillegg ble det analysert materiale fra studentenes referansegrupper samt evalueringsrapport fra studietjenesten. Det ble i analysen benyttet beskrivende statistisk analyse og tematisk innholdsanalyse. Tabell fra kvantitativ analyse over fagpersonell er vedlagt (Vedlegg 5). Svaralternativ 1 og 2 i spørreskjema er slått sammen og benevnt som «i liten grad», og svaralternativ 4 og 5 er slått sammen og benevnt som «i stor grad» i resultatpresentasjonen. Svaralternativ 3 er tolket som «vet-ikke». Kommentarer til de ulike spørsmålene utgjorde de kvalitative dataene. Den kvalitative analysen ble gjennomført ved å benytte følgende trinn; gjennomlesing av åpne besvarelser, tekstkondensering, koding, formulering av deltema og tema.

Svarprosenten fra praksisveiledere var så lav at det ikke var hensiktsmessig med statistisk analyse.

Det er gjennomført tekstanalyse av materiale fra studentenes referansegruppe.

Etiske betraktninger

Retningslinjer for forskningsetikk er tilstrebet ivaretatt. Datatilsynet med personvernombudet er kontaktet for rådgivning. Informasjonsskriv og forespørsel til deltakerne ble utarbeidet og sendt per post eller via e-mail. Besvarelser er basert på informert samtykke.

Analyser er foretatt av aidentifisert materiale fra Questback der nettbasert spørreskjema ble benyttet. En ansatt i HiNT's administrasjon har hatt tilgang til ikke - anonymiserte besvarelser. Vedkommende var ikke deltaker i prosjektet. Denne personen har overført aidentifisert materiale til SPSS 19.00 som ble benyttet i den kvantitative analysen. Kommentarer til spørsmålene ble samlet fra SPSS 19.00 for kvalitativ analyse.

Resultater

34 (n= 54) fagansatte som utgjorde 63 %, 54 (n=138) studenter som utgjorde 39 %, og 4 praksisveiledere av ukjent antall praksisveiledere deltok i studien ved å besvare spørreskjema.

Kvantitativ analyse av spørreskjema til fagansatte og studenter

Dataene er fremstilt i kategorier beskrevet i metodekapitlet.

Kategori 1 Sykepleie

a Hvordan oppfattes fagplanens sykepleiefaglige mål oppnådd?

Underkategorien beskriver resultater fra spørsmålene 1, 10 og 23.

Spørsmål 1 viste forskjell i vurderingene mellom lærerne og studentene. 71% av lærerne vurderte helheten i Fagplanen til bra/særdeles bra, mens bare 54% av studentene vurderte dette til bra/særdeles bra. 24% av studentene vurderte helheten i Fagplan til særdeles dårlig/dårlig, mens 18% av de fagansatte vurderte Fagplanen som særdeles dårlig/dårlig.

På spørsmål 10, om sykepleiefaget er tydelig i emnene i Fagplan, var SPU110 *Sykepleiefaglig fordypningsemne* både på 1. og 3. fokusområde gjennomgående bedre vurdert av studentene enn av lærerne, mens det var større likhet i vurderingen av emnet på 2. fokusområde.

1. fokus	fagansatte	35% i stor grad
	studenter	56% «
2. fokus	fagansatte	51% «
	studenter	59% «
3. fokus	fagansatte	47% «
	studenter	69% «

I 1. fokusområde vurderte kun 35% av de fagansatte at det sykepleiefaglige kom tydelig frem i emne SPU110 *Sykepleiefaglig fordypningsemne*, til sammenligning med studentene, hvor i alt 56% av studentene vurderte det samme.

I 2. fokusområde var det større samsvar mellom fagansattes og studentenes vurderinger av sykepleiefagets tydelighet i dette emne.

I 3. fokusområde ble tydeligheten av sykepleiefaget vurdert til å være i stor grad fremtredende av 69% av studentene , mens 47% av de fagansatte vurderte sykepleiefaget til å være fremtredende i emnet.

Ser en på de enkelte emnene i 1. fokusområde var det spesielt i emne SPU130 *Menneskets normale funksjon og utvikling* en forskjell i besvarelsene mellom de fagansatte og studentene. Her vurderte 82% av studentene at sykepleiefaget tydelig kom fram, mens kun 35% av de fagansatte mente det samme. Også i emne SPU120 *Sykepleiens grunnlag* var forskjell i vurderingene der 88% av de fagansatte vurderte at sykepleiefaget tydelig kom fram, mens 63% av studentene vurderte det samme. I emne SPU140 *Pasientsentrert samhandling* og emne SPU150 *Utøvelse av sykepleie ved nedsatt egenomsorg*, var det også stor grad av samsvar i vurderingene mellom de fagansatte og studentene om at tydeligheten av sykepleiefaget kom fram i emnene. I disse emnene var det 71% av de fagansatte og 67% av studentene som svarte positivt for emne 140, mens 80% fagansatte og 74% studenter svarte positivt for emne 150.

I 2. fokusområde var det stor likhet i vurderingene mellom de fagansatte og studentene på emnene som hadde med sykepleiefaget og sykepleiepraksis å gjøre. I emne SPU210 *Sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig sykdom*, vurderte 79% av de fagansatte og 74% av studentene at sykepleiefaget kom tydelig fram i emnebeskrivelsen. I emne SPU250/251 *Utøvelsen av sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig somatisk sykdom*, var det også likhet i vurderingene av om sykepleiefaget tydelig kom fram, hvor 77% av de fagansatte og 83% av studentene svarte positivt på dette. I emne SPU252 *Utøvelse av sykepleie til mennesker med psykiske lidelser/akutt alvorlig psykisk sykdom*, var det også samsvar mellom gruppene i dette spørsmålet. 71% av de fagansatte og 70% av studentene vurderte her at sykepleiefaget kom godt frem i emnet. Derimot var det avvik mellom gruppene i vurderingene av om det sykepleiefaglige kom frem i beskrivelsen av de naturvitenskapelige emnene SPU220 *Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi* og SPU230 *Legemiddelregning*. I emne SPU220 *Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi*, mente 80% av studentene i motsetning til kun 50% av de fagansatte at dette kom tydelig frem i emnet. I emne SPU230 *Legemiddelregning*, vurderte 67 % av studentene at det sykepleiefaglige kom tydelig fram, mens 47% av de fagansatte vurderte det samme.

I 3. fokusområde var det stort samsvar i vurderingene mellom gruppene, bortsett fra i emne SPU351 *Utøvelse av sykepleie til mennesker med kronisk sykdom og sammensatte lidelser i sykeheim. Fokus på ledelse og fagutvikling*. Her vurderte 71% av de fagansatte at det sykepleiefaglige kom tydelig frem i emnet, mens 52% av studentene vurderte det samme. I det sykepleie- og samfunnsvitenskapelige emne SPU310 *Fagutvikling, organisasjon, ledelse og helsepolitikk*, vurderte 56% av de fagansatte og 59% av studentene at det sykepleiefaglige kom tydelig fram. I praksis-emne SPU352 *Utøvelse av sykepleie til mennesker med kroniske og sammensatte lidelser i hjemmesykepleien. Fokus på veiledning*, ble tydeligheten av sykepleiefaget i beskrivelsen vurdert positivt av 74% av de fagansatte og av 69% av studentene. I forsknings- og utviklingsemne SPU353 *Sykepleie i møte med barn og ungdom med kroniske og sammensatte lidelser, og deres familier*, vurderte 53% av de fagansatte

og 56% av studentene at det sykepleiefaglige kom tydelig fram i emnebeskrivelsen. I vurderingene av dette emne var det en tydelig forskjell i de negative besvarelsene fra gruppene ved at kun 3% av de fagansatte, mens 20% av studentene vurderte at det sykepleiefaglige ikke kom fram i emnebeskrivelsen.

På spørsmål 23 om Fagplanen har bidratt til studentenes utvikling av en sterk sykepleiefaglig identitet, vurderte studentene dette høyere enn de fagansatte med henholdsvis 52% og 41%.

I spørsmål 24, om Fagplanen har bidratt til at studentene er forberedt til sykepleieryrket, en sykepleier som **tør**, **vil** og **kan**, vurderte studentene dette høyere enn de fagansatte på alle tre spørsmålene. I forhold til spørsmålet om de **tør** å møte faglige, etiske og mellommenneskelige utfordringer vurderte studentene og de fagansatte dette positivt med henholdsvis 69% og 59%. I spørsmålet om de **vil** ta ansvar og bidra til menneskers helse og egen og andres utvikling, vurderte 67% av studentene og 53% av de fagansatte dette positivt. Når det gjaldt spørsmålet **kan** observere, vurdere, utføre sykepleie på grunnlag av gode basiskunnskaper, sykepleiens verdigrunnlag og yrkesetiske retningslinjer og refleksjon, var det positive vurderinger fra 72% av studentene i forhold til 62% av de fagansatte som vurderte det samme.

b: Gir fagplanen grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag

Underkategorien beskriver resultater fra spørsmålene 2, 5, 7, 8 og 25.

I spørsmål 2 om Fagplanen oppleves som fremtidsrettet og dynamisk er det en tydelig forskjell mellom gruppene i at dette oppleves i «liten grad» hvor 21% av de fagansatte svarer dette i forhold til 7% av studentene. Men det er også flere av de fagansatte som svarer «i stor grad» enn studentene der 53% av de fagansatte vurderte dette mens 43% av studentene vurderte det samme. 50% av studentene svarte alternativ 3 på dette spørsmålet. En kan muligens anta at dette var et «vet ikke»-svar, og at studentene ikke følte de kunne vurdere dette. 27% av de fagansatte vurderte det samme. En kan tolke dette til at det er uenighet blant de fagansatte på dette spørsmålet, mens studentene ikke helt føler de kan vurder spørsmålet.

På spørsmål 5 om de fagansatte og studentene opplever at Fagplanen er fundert på et menneskesyn som ivaretar respekten for det enkelte menneske og kulturelt mangfold, vurderte studentene dette til «i stor grad» i hele 85% i forhold til de fagansattes 68%. Her var det flere av de fagansatte enn studentene som vurderte dette til 3 på skalaen fra 1 – 5, eller som vi har tolket som et «vet ikke»-svar.

På spørsmål 7 om det helsefremmende perspektivet er tydelig i Fagplanen var det avvik i gruppene. 65% av studentene vurderte dette positivt mens 41% av

fagansattes svarte det samme. Flere fagansatte svarte «i liten grad» med 32%, i forhold til studentenes svarprosent som kun lå på 2%. Eller mer spesifikt; 11 av de 54 lærerne og 1 av de 34 studentene gav negativt svar på dette spørsmålet. Om internasjonalisering var tydelig i Fagplanen (spørsmål 8) svarte gruppene til dels sammenfallende. 50% av de fagansatte og 45% av studentene var enige om at dette fremkom tydelig. Dette kan tolkes til at studentene vurderer Fagplanen i større grad til å ha et helsefremmende perspektiv enn de fagansatte vurderte den til, mens de fagansatte i større grad enn studentene mener at internasjonalisering kommer tydelig frem i Fagplanen.

Spørsmål 25 som var todelt, om Fagplan har gitt studentene livslang læring i forhold til kunnskapsbasert sykepleie, og kritisk refleksjon. Her svarte flere studenter enn fagansatte positivt på spørsmålene. På spørsmålet om livslang læring i forhold til kunnskapsbasert sykepleie svarte 74% av studentene og 53% av de fagansatte positivt på dette. Også på spørsmålet om livslang læring i forhold til kritisk refleksjon svarte 74% av studentene og 53% av de fagansatte positivt på dette svaret. Dette kan tolkes dit hen at studentene vurderte, i motsetning til de fagansatte, at Fagplanen hadde gitt grunnlag for livslang læring både i forhold til kunnskapsbasert sykepleie og kritisk refleksjon.

Kategori 2 Kompetanse

Kategorien beskriver resultater fra spørsmål 6, 12, 14, 16, 18.

Svar på spørsmål 6 om sykepleiens kompetanse er gjennomgående i Fagplan, viste stor likhet mellom lærerne og studentene. 68% av lærerne og 74% av studentene vurderte sykepleierens kompetanse som gjennomgående.

På spørsmål 12, om deltakerne opplevde beskrivelsen av sykepleiekompetansen i Fagplanens overordnede del som samsvarende med læringsutbyttene i emnene, var det samsvar i besvarelsen fra gruppene. Her vurderte 32% av de fagansatte og 37% av studentene at dette samsvarte i beskrivelsen. Her kan det ha vært uklarheter i oppfatningen av spørsmålet da 68% av de fagansatte og 54% av studentene vurderte dette til verdien 3, noe som analysegruppen har vurdert til å være et svaralternativ tilsvarende «vet ikke», der dette alternativet ikke var tilgjengelig.

Spørsmål 14 hadde tre underspørsmål knyttet til kompetanse i sykepleiefaget i forhold til kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. På spørsmål om at Fagplanen har bidratt til kompetanse i sykepleiefaget i forhold til *kunnskaper*, var 59% av lærerne og 56% av studentene enige i at den bidro til dette. Halvparten av fagansatte (50%) og 52% av studenter var enige om at Fagplanen bidro til kompetanse i sykepleiefaget i forhold til *ferdigheter*. Her svarte 41% av studentene og 41% av fagansatte svaralternativ 3. Fagansatte og studenter var mindre samstemte i om Fagplanen hadde bidratt til kompetanse i sykepleiefaget i forhold til

generell kompetanse. 41% av de fagansatte og 56% av studentene mente den i positiv grad hadde bidratt til denne kompetansen. Her svarte 53% fagansatte og 44% studenter svaralternativ 3.

Spørsmål 16 omfattet fire delspørsmål. På spørsmål om Fagplanen hadde bidratt til at studentene har tilegnet seg *samhandlingskompetanse i forhold til pasienter*, svarte flertallet av deltakerne fra begge grupper, 71% fagansatte og 85% studenter, at den i positiv grad bidro til denne typen samhandlingskompetanse. 44% fagansatte og 52% studenter svarte at Fagplanen i positiv grad hadde bidratt til *samhandlingskompetanse i forhold til pårørende*, mens 50% fagansatte og 26% studenter valgte alternativ 3. Videre ble det spurt om Fagplanen hadde bidratt til tilegnelse av *samhandlingskompetanse i forhold til andre sykepleiere*. Her svarte 47% fagansatte og hele 63% studenter positivt på spørsmålet om samhandling med andre sykepleiere. Det var 41% fagansatte og 28% studenter som valgte alternativ 3 på dette spørsmålet. Siste delspørsmål om Fagplanen hadde bidratt til at studentene hadde tilegnet seg *samhandlingskompetanse i forhold til andre helseprofesjoner* var 35% fagansatte og 41% studenter enige om at den i positiv grad hadde bidratt til dette, mens 41% fagansatte og 44% av studentene valgte alternativ 3.

Hvorvidt fagplanen hadde bidratt til kunnskap i naturvitenskaplige emner relevant for sykepleiefaget hadde underspørsmål om anatomi, fysiologi, mikrobiologi, ernæring, sykdomslære og patofysiologi, og farmakologi. Dette utgjorde spørsmål 18. På spørsmålet knyttet til anatomi var det sprik mellom svarene fra fagansatte og studenter. 50% fagansatte og hele 82% studenter svarte at den i positiv grad hadde bidratt til denne type kunnskap. Samtidig viser svarene at 44% fagansatte valgte alternativ 3. På spørsmål om Fagplanen hadde bidratt til kunnskaper i fysiologi som er relevant for sykepleiefaget svarte 47% av fagansatte og 78% av studentene positivt på dette spørsmålet. 47% lærere valgte her alternativ 3. Hvorvidt Fagplanen hadde bidratt til kunnskaper om mikrobiologi som var relevant for sykepleiefaget, svarte av 44% av de fagansatte og 26% av studentene positivt på dette spørsmålet. Her valgte 41% lærere og 44% studenter alternativ 3. På spørsmål om Fagplanen hadde gitt studentene kunnskaper om ernæring relevant til sykepleiefaget, svarte 44% av fagansatte og 39% studenter positivt på dette. Her valgte 44% lærere og 39% studenter svaralternativ 3. På spørsmål om Fagplanen hadde gitt studentene kunnskap i sykdomslære relevant til sykepleiefaget, svarte 50% av fagansatte og hele 89% av studenter positivt på dette spørsmålet (47% lærere valgte alternativ 3). På spørsmål om Fagplanen hadde gitt studentene kunnskap i patofysiologi relevant for sykepleiefaget, svarte 47% av fagansatte og 72% studenter positivt på dette. Her svarte hele 50% av lærere svaralternativ 3. På spørsmål om Fagplanen hadde gitt studentene kunnskaper i farmakologi relevant for sykepleiefaget svarte 44% av de fagansatte og 35% av studentene positivt på dette (47% lærere og 48% studenter valgte alternativ 3 her).

Kategori 3 Beskriver Fagplan en hensiktsmessig måte å gjennomføre utdanningen på?

Kategorien ble satt sammen av spørsmålene 3, 4, 9, 11, 15, 19, 20, 21 og 22.

I besvarelsen av spørsmål 3, om Fagplanen hadde et tydelig og forståelig språk, var fagansatte og studenter enige. Halvparten av både fagansatte (50%) og studenter (50%) var enige i at Fagplanen var tydelig og forståelig. Svaralternativ 3 ble på dette spørsmålet benyttet av 29% av de fagansatte og 32% av studentene. Dette kan tyde på at omtrent 1/3 av studenter har en uklar oppfatning av spørsmålet. Dette gjelder også i nesten like stor grad for de fagansatte.

På spørsmål 4 svarte 47% i gruppen fagansatte, og 59% av studentene at studiegjennomføringen med utgangspunkt i Fagplanen gav en ujevn arbeidsbelastning i sykepleierutdanningen.

Spørsmål 9 var todelt. På spørsmål om Fagplanens oppdeling av studiet i tre fokusområder var hensiktsmessig *pedagogisk sett*, var det ulik oppfatning blant fagansatte og studenter. 9% av de fagansatte og 50% av studentene mente at den var hensiktsmessig pedagogisk sett, mens 59% av fagansatte og 17% av studentene svarte den var lite hensiktsmessig pedagogisk sett. I svaret på spørsmål om Fagplanens oppdeling av studiet i tre fokusområder er hensiktsmessig *faglig sett*, var fagansatte og studenter også lite samstemte. 50% av de fagansatte svarte at inndeling i tre fokusområder var lite hensiktsmessig faglig sett, mens bare 13% av studentene valgte dette svaralternativet. Derimot svarte 52% av studentene at fagplanen var hensiktsmessig faglig sett, mens 24% fagansatte oppga dette svaralternativet. I dette spørsmålet kan det være vanskelig å fri seg fra påvirkning fra prosessen i gjennomføringen av utdanningsløpet der de to gruppene, studenter og fagansatte, hadde ulike utgangspunkt. Studentene var i ferd med å avslutte sin 3-årig bachelorutdanning der alle områder i fagplanen inngikk i deres utdanning, mens de fagansatte, dvs lærere, bare hadde vært involvert i deler av fagplanens innhold og gjennomføring.

I spørsmål 11 om læringsutbyttene knyttet til emnene i Fagplanen, oppgis det gjennomsnittsverdier for om læringsutbyttene var konkrete, tydelige, forståelige, målbare. Svarene fra de fagansatte hadde gjennomsnittsverdi på 2,7-2,9 på Emne SPU120 *Sykepleiens grunnlag*. Ellers hadde svarene fra lærerne en gjennomsnittsverdi på 3-3,5. Studentenes gjennomsnittsverdier fremkom ikke i Questbacksvarene. Flere av deltakerne hadde benyttet kommentarfeltet. Kommentarene fremkommer i den kvalitative delen av resultatkapitlet.

Fagansatte og studenter var enige om at Fagplanen hadde bidratt til tilegnelse av samfunnsvitenskapelig kunnskap relevant for sykepleiefaget i spørsmål 15. 50% av

både fagansatte og studenter oppga at den hadde bidratt til dette. Her benyttet 35% av de fagansatte og 37% av studenter svaralternativ 3.

Spørsmål 19 etterspurte om arbeids- / og undervisningsformer beskrevet i Fagplanen hadde bidratt til læringsutbytte. På dette spørsmålet svarte 65% av lærerne og 39% av studentene positivt på at dette hadde bidratt til studentens læringsutbytte. Her valgte 44% studenter og 27% fagansatte svaralternativ 3).

Spørsmål 20 etterspurte om Fagplanens vurderingsordningene (tilbakemeldinger og eksamener) hadde bidratt til studentenes læringsprosess svarte 41% av de fagansatte og 43% av studentene at vurderingsordningene hadde bidratt til dette. Av de resterende i de to gruppene valgte 44% fagansatte og 44% studenter svarte alternativ 3.

Spørsmål 21 var også todelt, og etterspurte om obligatorisk oppmøte hadde bidratt i læringsprosessen og til læringsutbytte. Fagansatte og studenter var lite samstemte i om obligatorisk oppmøte hadde *bidratt til studentenes læringsprosess*. 47% fagansatte og bare 24% av studentene, svarte at den hadde bidratt positivt til dette. Derimot svarte hele 54% av studentene og 27% av de fagansatte at obligatorisk oppmøte ikke hadde bidratt til studentenes læringsprosess. I svaret på om obligatorisk oppmøte hadde *bidratt til læringsutbytte* var også fagansatte og studenter lite samstemte. 52% av studentene og 27% av de fagansatte svarte negativt til at obligatorisk oppmøte hadde bidratt til studentenes læringsutbytte. Det må sies at også mange svarte positivt på dette spørsmålet, i alt 41% av de fagansatte og 28% studentene som var positiv til at obligatorisk oppmøte hadde bidratt til studentenes læringsutbytte.

På spørsmål 22 om den personlige samtalen med lærer (utviklingssamtalen/ -e) hadde vært viktig for studiesituasjon og læringsprosessen, svarte 56% av de fagansatte og 37% av studentene at den hadde vært viktig for studiesituasjonen. Det var også 37% av studentene svarte at den ikke hadde vært viktig for studiesituasjonen og læringsprosessen, mens bare 9% fagansatte svarte dette.

Kvalitativ analyse av spørreskjema til fagansatte og studenter

Kommentarfeltene til spørsmålene i spørreskjemaene ble benyttet av flere fagansatte og studenter. Disse kommentarene ble analysert kvalitativt og uttrykt i tre tema; *Fagplanens sykepleiefokus*, *Fagplanens fokus på støttefagene*, og *Fagplanens studieoppbygging*. Under analysen ble råteksten lest og fortolket. Meningsinnholdet på kommentarene ble kondensert og samlet under deltema som studenter og fagansatte hadde kommentert. Videre ble deltemaene samlet i tema. Resultater beskrives for begge grupper samlet. Det fremgår i teksten om en/begge grupper har gitt uttrykk for oppfatninger om de enkelte deltemaene.

Fagplanens sykepleiefokus

Dette temaet omhandlet undertemaene; sykepleieidentitet, sykepleiens innhold og kunnskapsbasert praksis:

- Sykepleieidentitet
 - Studenter mener Fagplanen bidrar til gradvis utvikling av sykepleieidentitet, sykepleiere som tør, vil og kan. Fagansatte mener dette er vanskelig å vurdere.
- Sykepleiens innhold
 - Fagansatte mener begrepet sykepleie må tydeligere frem, og det er vanskelig å se at sykepleiekompetansen er gjennomgående på Fagplanens emneoppdeling. Ingen av studentene har kommentert dette.
 - Studenter mener det bør være mer fokus på emne SPU110 *Sykepleiefaglig fordypning*, gjennom hele studieforløpet. De mener det er for stort forskningsfokus som ikke er aktuelt å benytte i daglig sykepleie. Den praktiske sykepleien må ha fokus på fordypningsemnet. Fagansatte mener også at emnet har begrenset faglighet og det forventes for høyt vitenskapelig nivå på bacheloroppgaven.
 - Studenter mener Fagplanen har stor vekt på kunnskap. De ønsket økt fokus på ferdigheter, men ikke for mye om grunnleggende ferdigheter som eks. sengereing. «*Positivt med 50% praksis*». «*Positivt med øvingsavdeling*». «*Prosedyretrening bør starte 1. studieår*». Ansatte hadde ikke lignende kommentarer, men kommenterte at generell kompetanse er en omfattende del av læringen, og lite konkretisert i Fagplanen.
 - Studenter mener planen har ujevnt livsløpsfokus; mye geriatri, lite pediatri/sykepleie til barn/unge.
 - Menneskesyn: «*Mye fokus, men ikke alle har tatt det inn over seg*», mener student. «*Det må bli tydeligere i undervisningen*». Fagansatte mener Fagplanen er basert på et positivt menneskesyn.
 - Innovasjon; studenter mener det er positivt med dette fokuset. Mer relevant pensum etterspørres, og informasjon til praksis må forbedres. Fagansatte mener evne til endring, og til kritisk refleksjon bør styrkes, slik at Fagplanen blir mer fremtidsrettet og kan møte pasienter der de bor/er.
 - Pårørende; noen studenter mener det har for lite fokus, andre mener det har mye fokus. Fagansatte har ikke kommentert dette.
 - Pasientfokus; bra mener student. Fagansatte mener det må styrkes. Begge grupper fremhever at tverrprofesjonelt samarbeid må styrkes. Men «*ok om administrasjon og ledelse*», hevder student.

- Kunnskapsbasert praksis
 - o Fagansatte mener studentene lærer verktøyet. Det kreves endring i praksisarenaen. Studenter har ikke kommentert dette deltemaet.

Fagplanens fokus på støttfagene

Dette temaet omhandlet: Naturvitenskap og samfunnsvitenskap

- Naturvitenskap
 - o Studenter ønsker mer fokus på ernæring med egen eksamen, mer farmakologi og mer mikrobiologi. Fagansatt fremhever at kompliserte fysiologiske prosesser må være godt kjent.
- Samfunnsvitenskap
 - o En student husker ikke at ordet er brukt; ikke tydelig hva samfunnsvitenskapelige emner er.
 - o Studenter mener det er bra det er mye fokus på samhandlingsreformen, lover, regler, administrasjon og ledelse. Fagansatt mener det må bli mer fokus på samhandling med andre profesjoner.

Fagplanens studieoppbygging

Dette temaet omhandlet: Struktur, innhold, pedagogiske spørsmål, og formuleringer

- Struktur
 - o Studenter som uttrykte seg om strukturelle forhold ser ut til å ha lagt mest vekt på prosessen de hadde erfart:
 - Relevant inndeling. Reduser noe undervisning og arbeidsbelastning
 - Arbeidsbelastning er ujevnt fordelt, for stor og for dårlig planlagt
 - «Del inn i studieår»
 - 1. fokus; «bra. Litt for grunnleggende på øvingsrom»
 - 2. fokus: «Fokusområdet blir for langt og tungt, ujevn arbeidsbelastning». Lite forståelige læringsutbytter. «Bør ha teori før simulering. Lang tid mellom teoriundervisning og eksamen – må være mer flyt»
 - 3. fokus: Lite forståelige læringsutbytter. For høy arbeidsbelastning med flere oppgaver samtidig. «Ha mindre undervisning og mer selvstudie, men mer undervisning om å skrive review». Burde vært lengre skriveperiode for bacheloroppgaven. «Minibachelor kan integreres i bacheloroppgaven». Stort fokus på organisasjon og ledelse, lite på kroniske og sammensatte lidelser i SPU351 Utøvelse av sykepleie til mennesker med kronisk sykdom og sammensatte

lidelser i sykeheim. Fokus på ledelse og fagutvikling. Organisasjon foreslås flyttet til sykehuspraksis. «*SPU353 Sykepleie i møte med barn og ungdom med kroniske og sammensatte lidelser, og deres familier; diffust, ikke ha prosjekt*». «*Bør få møte barn – flyttes frem og styrkes*». «*Afrika får frem sykepleiefaget på en annen måte*». Tydeliggjør læringsutbyttene for utenlandspraksis. Praksisstudier: «*Ok i Fagplanen, men sprik mellom den og praksis – lite mulighet og lav kvalitet i praksis*»

- Fagansattes kommentarer på dette temaet:
 - Flere foreslår inndeling som følger studieår. Synspunkt om at emneoppdelingen fragmenterer. Noen tema har relevans i flere fokusområder; eksempel er at «*ut fra livsløpsperspektiv undervises om eldre sin fysiologi i 1. fokus og er knyttet til praksis på 3. fokus*». Noen mener logistikken er utfordrende, men progresjonen er «*grei nok*». Arbeidsbelastningen er jevn og krever full innsats. Noen mener det er for mange læringsutbytter og arbeidskrav. Fagplanens struktur ivaretar ikke individuell tilpasning. Forslag om mer studentinvolvering på samhandlingsarenaer og å likestille primær- og spesialisthelsetjenester som praksisarenaer

- Innhold

- Studentkommentarer om dette temaet var:
 - Godt innhold, dårlig gjennomføring
 - Må ha klare regler for legemiddelregning; reglene endrer seg underveis
- Fagansatte ga flere kommentarer:
 - Fordeling av innholdet på de tre fokusområdene bør revurderes
 - Høy arbeidsbelastning gjør at studenter har for lite opplesing på pensum
 - Grunnleggende legemiddelregning foreslås flyttet til 1. fokus.
 - Omformuler læringsutbytter på SPU110 *Sykepleiefaglig fordypning*, Bacheloroppgavens vitenskapelige fokus begrenser for sykepleiefaglig fordypning. «*Gjenspeiler læringsutbytter eksamen?*» SPU110 bør inngå i SPU120 *Sykepleiens grunnlag*. Behold Mini-bachelor.
 - Få mer personsentrert og helsefremmende fokus på Global Health. Synliggjør det helsefremmende i SPU210 *Sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig sykdom*. SPU220 *Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi* er rent naturvitenskapelig; «*ikke bland inn sykepleie*».

- 3. fokus styres av praksis; «*gir lite dynamikk*». For mange læringsutbytter i praksisstudiene. Det må vurderes om det er samsvar mellom tema veiledning på SPU352 *Utøvelse av sykepleie til mennesker med kroniske og sammensatte lidelser i hjemmesykepleien*. Fokus på veiledning og introduksjonen på SPU140 Pasientsentrert samhandling.
- Pedagogiske spørsmål
 - Studenter har gitt kommentarer om:
 - Det er uheldig med videoundervisning
 - Foreslår mindre undervisning og mer selvstudietid/læringsarbeid
 - «*Progresjonen har vært tydelig, men selve utformingen av læringsutbyttene har vært uklare*». Reduser antall læringsutbytter, noen er uforståelige
 - Vurderingsordninger; har bidratt til læring, «*gir noe å strekke seg mot*». Varierende med tilbakemeldinger på arbeidskrav. Varierende i praksis; urealistisk å vurdere «*over forventet*»
 - Obligatorisk oppmøte; Noen er positive, «*bidrar til læring*», «*noe kunne vært frivillig*». «*Ikke på høgskolenivå, unødvendig; skal ta ansvar for egen læring*». «*Kan noen ganger lære mer av å lese selv enn å være på forelesing*». «*Noen av studentene forstyrrer de andre ved å MÅ møte opp*». «*Må være bedre oppfølging, liste hver time. Sykefravær bør aksepteres*»
 - «*Den personlige samtalen; hva er det?*»
 - Fagansatte mener:
 - Fagplanen bidrar til læring, spesielt grupper og refleksjon, - men ulike emner gjør at det er ulike retninger på den pedagogiske virksomheten
 - Det bør være mer tydelig progresjon på arbeidskravene, og nivåene knyttes til læringsutbytter
 - Vurderingsordninger varierer. Det bør være gjennomgående samsvar mellom eksamensform og hva som testes
 - Obligatorisk oppmøte: Vanskelig å gjennomføre. «*Ikke godt med tvang*», men det trengs en form for kontrakt/avtaler
 - Noen fagansatte uttrykker at den personlige samtalen har betydning for læreprosessen og for å registrere studentens ståsted
- Formuleringer
 - Studentkommentarer:
 - Uklar formulering på læringsutbytter
 - Må avgrense og presisere læringsutbytter
 - Fagansatte om dette temaet:

- Språk og formuleringer bør bli mer forståelige og «*møte målgruppens forståelse av læringsutbytter*»
- Bruk «ferdighet» om «å anvende»

Sluttkommentar

I spørreskjema til fagansatte ble det avslutningsvis stilt spørsmål om medvirkning i Fagplanutvikling og – evalueringsprosessen. De har gitt noen kommentarer:

Vedrørende medvirkning, har studenter hatt mulighet til å delta med data i evalueringen. Studentene har ikke deltatt tilsvarende i planlegging, og utdanningen bør gi dem mer mulighet til å bidra i utvikling av «*opplegg*».

Ansatte selv mener de har medvirket, men det er ikke så lett å «*se den røde tråden*» og «*hvor man har bidratt i Fagplanutviklingen*».

Analyse av spørreskjema til praksisveiledere

For tiden foreligger ikke tilstrekkelig antall svar fra praksisveilederne til å gjennomføre en analyse.

Spørreskjema fokuserte på bakgrunn og karriere som praksisveileder og på direkte vurdering av de læringsutbyttene som var grunnlaget for vurdering av studenter i praksis.

Det ble gitt åpning for kommentarer på fritt grunnlag, under formuleringen:

«Har du forslag til forbedringer eller kommentarer til ovenstående læringsutbytter for praksisstudier i SPU (angjeldende praksisperiode)». De kommentarene som er referert under er ikke ordnet spesifikt i forhold til praksisperiode.

Mange kommentarer går på komplekse og lite forståelige formuleringer:

- «Det blir for store ord i læringsutbyttene. Studenten trenger flere uker i praksis for å oppnå dette».
- «Kanskje ikke helt lett å vite hvor mål/ læringsutbytter om akutte /kroniske somatiske og sammensatte lidelser rehabilitering og tverrfaglig samarbeid skal skrives».
- «...ordlyden er mer tilrettelagt lærer og ikke i forhold til oss praksisveiledere/avdelingene».
- «Studentene har problemer med å svare på spørsmålene, de skjønner ikke ordstillingen. Vanskelig ordlyd. Mange av spørsmålene er vanskelige å ta stilling til allerede i midtvurdering, Studenten har konsentrert seg mest om å bli kjent i avdelingen».

- «Spørsmållstillingen er ALT for stor. Studenten forstår ikke hva det spørres om på grunn av lange, åpne spørsmål. Det bør foreligge en veileder slik at studenten, lærer og veileder har samme forståelse av spørsmålene».
- «Synes at punktene går litt inn i hverandre. Opplever under evaluering at det blir snakket litt om hverandre».
- «Jeg synes at læringsutbyttet som går ut på å identifisere pasientens funksjonsnivå og behov for sykepleie går veldig over på å planlegge, gjennomføre og begrunne tiltak for å dekke grunnleggende behov».
- «Noen av læringsutbyttene kunne vært enklere / lettere formulert»
- «Handlag – ingen studenter vet/skjønner hva det menes med det»
- Opplever at en del av læringsutbyttene er uklart formulert. Lange setninger. Hadde kanskje vært bedre med mer konkrete læringsutbytter (men med faguttrykk)».

Noen kommentarer er knyttet til oppdelingen av læringsutbyttene og når studentene er i praksis.

- «Skulle ønske aller helst at praksisperioden for studentene var i 3 året. Synes at da har de enda bedre kunnskaper og «ballast» generelt til å møte denne pasientgruppen (Pasienter med psykiske lidelser).

Noen mener at det er meningsløst å skille SPU250 fra SPU251 med forskjellige læringsutbytter:

- «disse går inni hverandre og vi fra praksis synes det er vanskelig å se den store forskjellen»
- «SPU250 og SPU251 skiller for dårlig på forskjeller i praksis. Når man har studenter over 2 perioder som skal svare på de samme spørsmålene 4 ganger i egenvurderings-skjemaene vet de ikke hva de skal svare til slutt. Ordlyden i skjemaene er for like».

Kvalitativ analyse av materiale fra studentenes referansegruppe

For Kull 2010 ble det avholdt 10 referansegruppemøter gjennom utdanningen (6 møter i Namsos og 4 møter i Levanger), gjennomsnittlig 1 møte pr. semester. I Levanger er det ikke avholdt referansegruppemøte i tredje fokusområde. Referat fra møtene danner grunnlag for analysen.

Generelt

Referatene viser en god dialog mellom kullansvarlig og studentene i referansegruppa. Hvordan gruppene velger å organisere arbeidet i referansegruppa (ledelse/ansvar for sakliste, referat) varierer. Et hovedinntrykk er at studentene tar ansvar for arbeidet i gruppa, og at en får til bedre struktur etter hvert (nevnt fra

Levanger). Mange av sakene som tas opp blir løst underveis, mens andre saker er av en slik karakter at de må vurderes i en større sammenheng (for eksempel fagplanendringer) og dermed ikke kommer studentene i det aktuelle kullet til gode. I påfølgende referansegruppemøte informeres det om hva som er gjort med tema som ble tatt opp sist. Dette protokollføres.

Analyse

Referat fra hvert enkelt møte ble først kondensert inn i et oversiktsskjema under overskriftene: "Tema" og "Problemstillinger". Under "Problemstillinger/oppfølging" ble studentenes uttalelser og utdypinger skrevet inn, i kondensert form.

Videre analyse fulgte spørsmålene:

- Er det saker som går igjen?
- Hva kjennetegner sakene? (Praktiske, organisatoriske, arbeidsbelastning, progresjon, kvalitet forelesere, studie/arbeidsmiljø, praksis, teori)
- Hvem melder saker og hvordan følges sakene opp?

I siste omgang ble resultatene samlet under seks tema. Ikke alle temaene er relevante i evaluering av fagplanen, men kan gi informasjon som er nyttig å ta med i arbeidet med gjennomføring av fagplanen (neste fase). De er derfor tatt inn her:

- Forelesninger
 - Praksis nær og caseorientert undervisning vurderes godt av studentene
 - En del forelesninger oppleves som ineffektive, for eksempel kan det være direkte opplesing fra PowerPoints, det kan være forelesere som gjentar mye og forelesere innen samme emnet er ikke samkjørt på hvem som sier hva
 - Ved videooverføring har det vært oppstartsproblemer på grunn av tekniske problemer. Dette har medført hyppige pauser, gjentakelse av spørsmål, alltid forsinkelser og støy fra mikrofon
 - Studentene er opptatt av hvordan oppmøteregistreringen gjennomføres, i tillegg stiller noen spørsmål ved læringsargumentet i obligatorisk oppmøte. Dette er et tilbakevendende tema
- Dialog med skole/lærere
 - Studentene er opptatt av god tilbakemelding fra lærere på spørsmål, veiledning og vurdering av arbeidskrav. Det oppleves at det gis ulik veiledning og vurdering; uklart lærerne imellom hva innhold/kriterier er
 - Oppsummert oppfattes dialogen med skole/lærere som positiv, selv om noen studenter ikke opplever å bli hørt/møtt av lærere/ledere og at det er vanskelig å få gehør
- Praksis
 - Formuleringen av læringsutbytter gjør at de kan være vanskelig å tolke

- Studentene savner mer informasjon om praksis, bl.a. om hvem som skal være praksisveileder og praksislærer
- Studenter i Namsos etterlyser praksis både på kirurgisk og medisinsk avdeling
- Det knyttes spørsmålstegn ved bruk av noen praksisplasser i psykisk helsearbeid
- Tekniske forhold
 - Det er både for varmt og kaldt i løpet av en dag i forelesningssalen (spesielt på Levanger), klokka går ikke riktig og mikrofonen skurrer (Namsos)
 - Lærere må kunne betjene tekniske hjelpemidler, som bruk av mikrofon
- Organisering av studiet
 - Seminarer i emne SPU130 *Menneskets normale funksjon og utvikling*: Behov for å vurdere fordeling av seminarer for å oppnå økt læringsutbytte. Arbeidsbelastningen er OK i de fleste emner, men arbeidskrevende med eksamen både i SPU210 Sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig sykdom og SPU220 Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi omtrent på samme tid
 - Undervisning i patologi undervises lenge før eksamen
 - Temauker som er relevant for eksamen gjennomføres i etterkant av eksamen
 - Det er et ønske om at psykiatri og psykiatrisk sykepleie undervises før praksis SPU252 Utøvelse av sykepleie til mennesker med psykiske lidelser/akutt alvorlig psykisk sykdom
 - Global Health - uka kommer etter to eksamener, vansker med motivasjon. Hva er hensikt med arbeidskrav? Relevans til sykepleie?
 - Det er høyt arbeidspress med «minibachelor» og to påfølgende eksamener. Ujevn arbeidsmengde gjennom temaukene
- Læringsmiljø/studentrollen
 - Det er mye støy og uro blant studentene (Facebook, VG, småprat, pakker sekken og går før timen er ferdig)
 - Studentene skriver seg på oppmøteliste uten å ha vært til stede på undervisning
 - Studentene kommenterer at det er ulik motivasjon for studiet og hva studentene er innstilt på å legge ned av arbeidsinnsats. Det oppleves utfordrende i forhold til jobbing i basisgrupper

Anbefalinger til oppfølging

- Vurdere ordningen med obligatorisk oppmøte i forhold til læring og i forhold til bruk av digitale verktøy. Se på praktiseringen av ordningen
- Læringsutbytter i praksis bør gjennomgås med sikte på å gjøre dem tydeligere

- Vurdere organiseringen av utdanningen for å sikre god sekvens og så jevn arbeidsbelastning for studentene som mulig

Ved gjennomføring av fagplanen (neste fase)

- Tydelige forventninger til studentenes utøvelse av sin rolle (dannelse til studentrollen).

Evaluering fra studietjenesten

Evalueringen fra studietjenesten fokuserte på følgende tema; struktur, eksamen, arbeidskrav, fagplanendringer og praksis. Notatet presenterer temaene oppsummert.

Struktur:

- 60 studiepoeng per studieår anbefales
- «Gå bort fra fokusområder og tilbake til studieår!»
- Er det for lang tid mellom praksisgjennomføring og et tilhørende arbeidskrav?
- Vurder om legemiddelregning bør komme tidligere i studiet?
- Progresjonskrav bør være begrunnet og må gå tydelig fram av fagplanen, og skal følges

Eksamen

- Praktiske eksamener i stedet for arbeidskrav i praksisstudier?
- Hvis man ønsker å stoppe studentene, er praktisk eksamen mest effektivt

Arbeidskrav

- Det må framgå av fagplanen hva arbeidskravet i et emne er
- Arbeidskrav bør komme før eksamen. Uheldig at arbeidskravet er vanskeligere enn eksamen, det bør være eksamen som stopper studentene
- Hva må de ta om igjen hvis de ikke klarer arbeidskravet? Bare arbeidskravet eller hele praksisen? Uklart juridisk
- Ett arbeidskrav må ikke gjelde for flere emner slik at emnene henger sammen uten at det går fram av fagplanen
- Fagplanen må følges med hensyn til arbeidskrav og på alle andre punkt
- Arbeidskrav – ønske om et felles prinsipp gjennom hele planen

Fagplanendringer

- Fagplanen er kontrakten mellom HiNT og studentene og bør gjelde i 3 år. Endringer i fagplanen underveis er uheldig, og hvis endringer er nødvendige så må de gjøres i tide Revisjonsdato må da framgå av fagplanen. «*En godkjent fagplan må følges, - ha lojalitet! – Hvis det som står i planen kan fravikes ved spesielle tilfeller, er vi med og undergraver fagplanen*»
- «*Vi må ha fokus på at fagplanen skal være helhetlig for studenten!*» – helhet gjennom emner i løpet av et år og gjennom alle årene
- «*Vi må tenke på hvor lenge en ny plan gjelder*»

Praksis

- Viktig at det står i fagplanen at **All praksis gjennomføres i Nord-Trøndelag, og det er HiNT som tildeler praksisplasser**
- «SPU150: Skal ferdighetstesten skje til forskjellig tid mellom Levanger og Namsos? Hvis ja: Har studentene ulike faglige forutsetninger for å greie den?»
- Ordet «test» bør ut av fagplanen siden vi ikke har regelverk som ivaretar «test»
- Arbeidskrav: Det må stå beskrevet hva arbeidskravet/-ene i praksisemnet er. Hvis det ikke er arbeidskrav i emnet, så må det heller ikke stå i fagplanen at det er arbeidskrav
- Følgende bør stå på alle emner under Arbeids- og undervisningsformer: «Se studiebeskrivelse» (nå står det bare på noen)
- Setning som bør settes inn på hvert av praksisemnene: "Hvis studenten (av en eller annen grunn) ikke gjennomfører og består praksis, følger studenten neste ordinære praksisgjennomføring"

Konklusjoner

- Fagplanen må være så klar og tydelig at det ikke er tvil om tolkningen
- Fagplanen skal følges

Oppsummering og forslag til tiltak

Ut fra resultatene har evalueringsgruppen diskutert funnene. Notatet tar opp områder som gruppen anser som vesentlig for revideringsarbeidet. Vi gjør oppmerksom på at svaralternativ 3 var benyttet i større grad av fagansatte enn av studenter. Dette bør tas inn i vurderingene i revideringsarbeidet.

Oppnåelse av Fagplanens sykepleiefaglige mål

Fagansatte mener Fagplanens mål er nådd i større grad enn hva studentene mener. På spørsmål om helhetsvurderingen av fagplanen er det en del sprik i besvarelsene. Vurderingene i forhold til om beskrivelsen av sykepleiekompetansen i Fagplanens overordnede del samsvarte med læringsutbyttene i emnene, var det fra begge gruppene samsvar i besvarelsen med unntak av et emne.

Det foreslås en vurdering av Fagplanen som grunnlag for å utdanne klinisk kompetente sykepleiere med sterk sykepleiefaglig identitet.

- På 1. fokusområde bør en spesielt se på emnet SPU130 Menneskets normale funksjon og utvikling for å få sykepleiefaget tydeligere frem. På de øvrige emner varierte svarene, men flertallet var positiv til at sykepleiefaget kom tydelig frem
- På 2. fokusområde bør en se på emnene SPU220 Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi og SPU230 Legemiddelregning, da under halvparten av de fagansatte vurderte disse emnene til å være tydelig i forhold til sykepleiefaget. Studentene gav positiv vurdering på disse emnene
- På 3. fokusområde bør en se på emne SPU353 Sykepleie i møte med barn og ungdom med kroniske og sammensatte lidelser, og deres familier. Dette fordi 20% av studentene vurderte at sykepleiefaget ikke kom fram i emnet.

Vurderingene av om Fagplanen har bidratt til studentenes utvikling av en sterk sykepleiefaglig identitet, vurderte studentene dette høyere enn de fagansatte. Kvalitativ analyse fremhevet en gradvis utvikling av sykepleieidentitet over de tre studieårene. Fagansatte mener det kan være vanskelig å vurdere. Evalueringsgruppen anser at det ikke er noen grunn til endring i Fagplanen på dette punktet. Også i vurderingene av om Fagplanen har bidratt til at studentene er forberedt til sykepleieryrket, en sykepleier som **tør**, **vil** og **kan**, vurderte studentene dette høyere enn de fagansatte på alle tre spørsmålene. Dette kan tyde på at Fagplanen gir studentene et godt grunnlag i forhold til at de tør, vil og kan/har forutsetninger for å være forberedt til sykepleieryrket.

Fagplanen som grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag

På spørsmål om fagplanen var fremtidsrettet og dynamisk svarte annenhver student og hver fjerde fagansatt «vet ikke». Dette tyder på at spørsmålet bør vurderes under revideringsprosessen. En større del av de fagansatte mente at Fagplanen var fremtidsrettet og dynamisk.

En større del av studentene enn fagansatte opplevde at Fagplanen var fundert på et menneskesyn som ivaretar respekten for det enkelte menneske og kulturelt mangfold. Gjennom de kvalitative kommentarene kom det fram at dette sto klart beskrevet i Fagplanen, men: «*Mye fokus, men ikke alle har tatt det inn over seg*». Det ble også nevnt av studenter at undervisning om lovverk, regler og samhandling var relevant og ivaretatt. Ansatte fremhevet at det er behov for økt fokus på tverrprofesjonelt samarbeid. Dette bør vurderes under revideringen.

Det helsefremmende perspektivet i Fagplanen ble av studentene vurdert som tydeligere enn av de fagansatte. Hver tredje fagansatt vurderte dette til i «liten grad». Dette tilsier at det helsefremmende perspektivet bør vurderes i revideringen.

Internasjonaliseringsperspektivet i Fagplan ble positivt vurdert som tydelig, både av fagansatte og studenter.

Fagplanen ble vurdert til å gi et grunnlag for studentenes muligheter for livslang læring, men her er det avvik mellom fagansattes og studenters besvarelser. Dette bør legges til grunn i revideringen av fagplan.

I sin helhet kan resultatene tolkes til at studentene vurderer i større grad at Fagplanen gir et grunnlag for å oppnå mål i forhold til sykepleie som samfunnsoppdrag enn de fagansatte.

Både studenter og fagansatte vurderte kompetanse som gjennomgående i Fagplanen. På mer detaljerte spørsmål om kompetanse var «vet ikke» benyttet av en stor andel av både fagansatte og studenter. Dette tilsier at det er behov for å vurdere beskrivelsen av sykepleierens kompetanse både i fagplanens overordnede del og innenfor de bestemte emner.

Fagplanens beskrivelse av utdanningsforløpet

I synet på Fagplanens inndeling i tre fokusområder fremkom tydelige kommentarer fra studietjenesten om å dele dette inn i studieår. Dette støttes i varierende grad av både fagansatte og studenter. En ser at innholdsmessig vurderes fokusområder

positivt, men som studieforløp anses dette uhensiktsmessig. Dette tilsier at en vurdering av studieforløpets oppdeling må inngå i revisjonsarbeidet.

Resultatene peker også på at arbeidsbelastningen er ujevn både mellom og innad i fokusområdene. Dette gjaldt spesielt 2. fokusområdet og arbeidsbelastninger knyttet til praksisstudier. Det gjelder også 3. fokusområde, hvor det anses å være for mange parallelle arbeidsoppgaver. Dette tilsier at revisjonsarbeidet må vurdere arbeidsbelastningen gjennom hele studieforløpet. Fokusområdene og fordelingen av emner innen fokusområder må vurderes.

Pedagogisk sett er Fagplanens arbeids- og undervisningsformer vurdert ulikt av gruppene. Fagansatte vurderer Fagplan til i større grad å bidra til læringsutbytter enn studentene. Omtrent annenhver student valgte «vet ikke» som svaralternativ. I svarene fra studentene fremkom det forslag om mindre forelesning og større grad av individuelt arbeid og arbeidskrav. Studentene ønsker også et redusert antall læringsutbytter som konkretiseres tydeligere. Dette foreslås vurdert under revisjonsarbeidet.

Vurderingsordninger i Fagplan er vurdert til å ha bidratt til studentenes læringsprosess av ca. 40 % av studenter og fagansatte. Omtrent 45% av begge gruppene velger her svaralternativ 3, «vet ikke». Dette tilsier at en i revideringen bør se nærmere på vurderingsordningene.

Obligatorisk oppmøte som bidrag til studentenes læringsprosess ble vurdert positivt av dobbelt så mange fagansatte som studenter. Annenhver student og hver fjerde fagansatt mente at obligatorisk oppmøte ikke bidro til studentenes læringsutbytte. Samtidig mente mer enn 40% av de fagansatte at obligatorisk oppmøte bidrar til læringsutbytte for studentene. Noen kvalitative besvarelser peker på behovet for å tydeliggjøre Fagplan mellom student og HiNT på dette område.

Vurderingen av obligatorisk oppmøte bør ses i sammenheng med pedagogisk metoder og måloppnåelse ved bruk av denne kontrollmetoden.

Utviklingssamtalen vektlegges mer av fagansatte enn av studentene. Kvalitative kommentarer viser at noen studenter ikke vet hva utviklingssamtalen er. I revideringen av Fagplan bør dette vurderes.

En tydelig oppfordring fra studietjenesten er at Fagplanen følges slik den blir vedtatt.

Metodediskusjon

Evalueringen av Fagplan 2010 - 2013 viste seg ikke å være mulig uten at prosessen og resultatet av Fagplanen var med i vurderingene, noe som gjaldt både de fagansatte, studentene og forskerne. Dette gav seg uttrykk både i spørsmålsstillingene i spørreskjema, en antagelse av at studentene i likhet med de fagansatte, ikke bare vurderte spørsmålene ut fra både Fagplanens beskrivelse, men også i like stor grad ut fra erfaringer i forhold til gjennomføringen av Fagplan. En antagelse er at studentene gjennom undervisningen, får sterkere fokus på sykepleiefaget enn hva Fagplanen gjenspeiler.

I tillegg vil forfatterne av dette arbeidsnotatet poengtere følgende:

- Deltakerprosenten varierte med 64% fagansatte, 39% studenter, og et antall på fire praksisveiledere. Deltakerprosenten er generelt lav, lavest for praksisveiledere. Svarprosenten blant praksisveilederne kunne ikke beregnes på grunn av manglende oversikt over antall praksisveiledere. Henvendelser til praksisveiledere blir av institusjoner fordelt av ledere. Evalueringsgruppen anbefaler ut fra dette at HiNT oppretter direkte kontakt med alle praksisveiledere. Som en følge av lav svarprosent fra praksisveiledere kan svar fra praksisveiledere ikke vurderes.
- Tre fagansatte besvarte spørreskjemaet to ganger. Dette ble justert for ved å trekke tilbake siste besvarelse
- Questback – undersøkelsen krevde besvarelse av hvert spørsmål for å få tilgang til neste spørsmål. Dette kan ha ført til mange svar som ikke gir informasjon om deltakernes eksakte vurdering
- Analysegruppen har vurdert verdien 3 til å tilsvare «vet ikke», når dette alternativet ikke var tilgjengelig. Denne bruken av verdien 3 ble også påpekt av enkelte deltakere i kommentarfeltet på spørreskjemaet. Det er likevel mulig at verdien sto for en middels vektning i noen besvarelser
- De kvalitative resultatene utdyper på noen punkter de kvantitative resultatene

Litteraturliste

Benner, P, Sutphen, M, Leonard, V & Day, L (2010) *Å utdanne sykepleiere. Behov for radikale endringer*. Oslo: Akribe

St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen

<http://www.regjeringen.no/pages/2206374/PDFS/STM200820090047000DDDPDFS.pdf>

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

<http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Kompetanse/NKR2011mvedlegg.pdf>

Norsk Sykepleierforbund 2007. <https://www.sykepleierforbundet.no/>

Vedlegg 1. Forslag til emnestruktur etter arbeidet i emnegruppen, vedtatt 05.10.2009

Emne	Kurs	Tittel
E1	Sykepleieidentitet og teoretisk grunnlag	
	1	Sykepleiens historie, teori og vitenskapelige grunnlag
	2	Sykepleiens verdier og etikk
	3	Sykepleiens ansvar og funksjon i kommune og spesialisthelsetjeneste
E2	Mennesket: utvikling, funksjon, helse og sykdom	
	1	Anatomi, fysiologi og ernæring
	2	Mikrobiologi, smittevern og hygiene
	3	Psykologi og psykisk helse
	4	Patologi og patofysiologi, sykdomslære og farmakologi
	5	Utvikling, aldring, sosialisering og helse
	6	Åndelig/eksistensiell dimensjon
E3	Sykepleierens samhandlingskompetanse og samfunnskunnskap	
	1	Sykepleierens samhandlingskompetanse
	1.1	Kommunikasjon
	1.2	Pedagogikk
	1.3	Pasientsentrert samhandling
	2	Rammer for samhandling
	2.1	Sosiologi og sosialantropologi
	2.2	Helselovgivning, forvaltning og ledelse, stats- og kommunalkunnskap
	2.3	Samhandlingsverktøy; eHelse, informasjonsutveksling, dokumentasjon
	2.4	Internasjonalisering
E4	Sykepleierens kliniske yrkesutøvelse, fagutvikling og kvalitet i sykepleien	
	1	Klinisk sykepleieutøvelse
	1.1	Kliniske praksisstudier
	1.2	Ferdighetstrening
	1.3	Medikamenthåndtering; beregne og administrere
	1.4	Førstehjelp
	2	Fagutvikling og kvalitet i sykepleien
	2.1	Fagutvikling og forskning i sykepleie, kunnskapsbasert praksis
	2.2	Kvalitetsutvikling
	2.3	Sykepleiefaglig fordypningsemne

Vedlegg 2. Kvalitetskriterier for Fagplanen vedtatt 17.12. 2009

Kvalitetskriterier for høringsuttalelser vedtatt i styringsgruppemøte

- *En framtidsrettet og dynamisk fagplan*
 - Gir riktig kompetanse for å dekke framtidens behov for sykepleie i forhold til befolkningshelse, sykdommers forløp, årsak og konsekvens, utbredelse og demografi.
 - Gir riktig kompetanse i forhold til omorganiseringer av helsetjenester, endringer knyttet til samhandling, pasientforløp, ny teknologi og pasientrolle

- *Faglig innhold i tråd med profil*
 - Helsefremmende perspektiv
 - Fokus på pasientperspektiv og samhandlingsevne, evne til refleksjon og godt håndlag
 - Vekt på relevante basiskunnskaper og ferdigheter som grunnlag for vilje og mot til å ta sykepleiefaglige utfordringer og motivasjon til livslang læring

- *Pedagogisk tilrettelegging for læring*
 - Tydelig avklarte forventinger til studentens læringsutbytte
 - Tydelig og realistisk progresjon
 - Tydelige røde tråder og sammenheng i tilrettelegging for læring
 - God variasjon i arbeidsformer
 - Hensiktsmessige vurderingsformer
 - En logisk sammenheng i bruk av ulike læringsarenaer

Vedlegg 3. Endringer på bachelor i sykepleie, Fagplan 2010 - 2013

Fagplan for Sykepleie, bachelorgradsstudium kull 2010 – 2013

- 26.03.2010 - Godkjent av Styret for Høgskolen i Nord-Trøndelag
- 20.05.2011 – Endring av emneplan SPU220; Eksamen endres fra 5 til 6 timer, og emnet vil gå over 3 semester i stedet for 2.
- 16.04.2012 – Endring av emneplan SPU210; Arbeidskravet endres til å være godkjent før samlet karakter kan settes. Tidligere skulle arbeidskravet være godkjent for å få gå opp til eksamen.
- 27.06.2012 – endring av 3. fokusområde med omformulert og redigert læringsutbytte. Emne SPU310 får nytt navn - Fagutvikling, organisasjon, ledelse og helsepolitikk. Eksamensformen på dette emnet endres til skriftlig eksamen og gjennomføres på høsten i 3. fokusområde.
Emne SPU350 deles opp i tre nye emner;
SPU351 Utøvelse av sykepleie til mennesker med kronisk sykdom og sammensatte lidelser i sykeheim. Fokus på ledelse og fagutvikling. 9 stp.
SPU352 Utøvelse av sykepleie til mennesker med kroniske og sammensatte lidelser i hjemmesykepleien. Fokus på veiledning. 10 stp.
SPU353 Sykepleie i møte med barn og ungdom med kroniske og sammensatte lidelser, og deres familier. 6 stp.
- 11.01.2013 – endring av emneplan SPU353; forkunnskapskrav om at SPU351 må være bestått for å starte på emnet, tas bort.

Vedlegg 4. Spørreskjema - Fagansatte

Evaluering av Fagplan 2010 – evalueringsskjema for FAGANSATT

1. Din helhetsvurdering av Fagplanen som ramme for en sykepleierutdanning som har som mål **å utdanne klinisk kompetente sykepleiere med sterk sykepleiefaglig identitet**

(sett ring rundt din vurdering / marker på linjen):

(Særdeles dårlig) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 (Særdeles bra)

Kommentarer:

2. Opplever du at Fagplanen i sin helhet er **framtidrettet og dynamisk**?

I liten grad

I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

3. Har Fagplanen et tydelig og forståelig språk?

I liten grad

I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

4. Opplever du at studiegjennomføringen med utgangspunkt i Fagplanen har gitt jevn arbeidsbelastning for studentene?

I liten grad

I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

5. Opplever du at Fagplanen er fundert på **et menneskesyn som ivaretar respekten for det enkelte menneske og kulturelt mangfold?**

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

6. Er **sykepleierens kompetanse** gjennomgående i Fagplanen?

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

7. Er det **helsefremmende perspektivet** på sykepleie tydelig i Fagplanen?

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

8. Er **internasjonalisering** tydelig i Fagplanen?

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

9. Er Fagplanens oppdeling av studiet i tre fokusområder hensiktsmessig?

I liten grad I stor grad

Pedagogisk	1	2	3	4	5
Faglig	1	2	3	4	5

Kommentarer:

10. Er sykepleiefaget tydelig i emnene i Fagplanen?

1. fokusområde:	I liten grad		I stor grad			Vet ikke
SPU110 (Sykepleiefaglig fordypningsemne)	1	2	3	4	5	6
SPU120 (Sykepleiens grunnlag)	1	2	3	4	5	6
SPU130 (Menneskets normale funksjon og utvikling)	1	2	3	4	5	6
SPU140 (Pasientsentrert samhandling)	1	2	3	4	5	6
SPU150 (Utøvelse av sykepleie ved nedsatt egenomsorg, med fokus på observasjon og omsorg)	1	2	3	4	5	6

Kommentarer:

2. fokusområde:	I liten grad		I stor grad			Vet ikke
SPU110 (Sykepleiefaglig fordypningsemne)	1	2	3	4	5	6
SPU210 (Sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig sykdom)	1	2	3	4	5	6
SPU230 (Legemiddelregning)	1	2	3	4	5	6
SPU220 (Sykdomslære, patofysiologi og farmakologi)	1	2	3	4	5	6
SPU250/251 (Utøvelse av sykepleie til mennesker med akutt og alvorlig somatisk sykdom. Del 1 og 2.)	1	2	3	4	5	6
SPU252 (Utøvelse av sykepleie til mennesker med psykiske lidelser/akutt alvorlig psykisk sykdom)	1	2	3	4	5	6

Kommentarer:

3. fokusområde	I liten grad		I stor grad			Vet ikke
SPU110 (Sykepleiefaglig fordypningsemne)	1	2	3	4	5	6
SPU310 (Fagutvikling, organisasjon, ledelse og helsepolitikk)	1	2	3	4	5	6
SPU351 (Utøvelse av sykepleie til mennesker med kroniske og sammensatte lidelser i sykeheim. Fokus på organisasjon og ledelse.)	1	2	3	4	5	6
SPU352 (Utøvelse av sykepleie til mennesker med kroniske og sammensatte lidelser i hjemmesykepleien. Fokus på veiledning.)	1	2	3	4	5	6
SPU353 (Sykepleie i møte med barn og ungdom med kroniske og sammensatte lidelser, og deres familier.)	1	2	3	4	5	6

Kommentarer:

11. Opplever du at **læringsutbyttene for emnene** i Fagplanen er:

	I liten grad				I stor grad
SPU110					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU120					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU130					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU140					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU150					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU210					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU220					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU230					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5

	I liten grad				I stor grad
SPU250/251					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU252					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU310					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU351					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU352					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5
SPU353					
Konkret	1	2	3	4	5
Tydelig	1	2	3	4	5
Forståelig	1	2	3	4	5
Målbare	1	2	3	4	5

Kommentarer:

12. Opplever du at beskrivelsen av sykepleierens kompetanse i Fagplanens overordnede del samsvarer med læringsutbyttene på emnene?

	I liten grad				I stor grad
	1	2	3	4	5

Kommentarer:

13. Har læringsutbyttene i Fagplanen bidratt til **progresjon i studentenes læringsprosess?**

I liten grad			I stor grad		
1	2	3	4	5	

Kommentarer:

14. Har Fagplanen bidratt til **kompetanse i sykepleiefaget?**

	I liten grad			I stor grad		
	1	2	3	4	5	
Kunnskaper	1	2	3	4	5	
Ferdigheter	1	2	3	4	5	
Generell kompetanse	1	2	3	4	5	

Kommentarer:

15. Har Fagplanen bidratt til at studentene har tilegnet seg **samfunnsvitenskapelig kunnskap relevant for sykepleiefaget?**

I liten grad			I stor grad		
1	2	3	4	5	

Kommentarer:

16. Har Fagplanen bidratt til at studentene har tilegnet seg **samhandlingskompetanse** i forhold til:

	I liten grad			I stor grad		
	1	2	3	4	5	
Pasienter	1	2	3	4	5	
Pårørende	1	2	3	4	5	
Andre sykepleiere	1	2	3	4	5	
Andre helseprofesjoner	1	2	3	4	5	

Kommentarer:

17. Har Fagplanen bidratt til at studentene har **en klar oppfatning av sykepleierens rolle i samhandling med andre helseprofesjoner?**

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

18. Har Fagplanen bidratt til at studentene har **kunnskap i naturvitenskapelige emner relevant for sykepleiefaget?**

I liten grad I stor grad

Anatomi	1	2	3	4	5
Fysiologi	1	2	3	4	5
Mikrobiologi	1	2	3	4	5
Ernæring	1	2	3	4	5
Sykdomslære	1	2	3	4	5
Patofysiologi	1	2	3	4	5
Farmakologi	1	2	3	4	5

Kommentarer:

19. Har **arbeids- og undervisningsformer** beskrevet i Fagplanen bidratt til studentenes læringsutbytte?

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

20. Har **vurderingsordninger** (tilbakemeldinger og eksamener) i Fagplanen bidratt i studentenes læringsprosess?

I liten grad I stor grad

1 2 3 4 5

Kommentarer:

21. Har **obligatorisk oppmøte** bidratt til studentenes:

	I liten grad					I stor grad
Læringsprosess	1	2	3	4	5	
Læringsutbytte	1	2	3	4	5	

Kommentarer:

22. Har den personlige samtalen med student (**utviklingssamtalen/-e**) vært viktig for studentenes studiesituasjon og læringsprosess?

	I liten grad				I stor grad	Vet ikke
	1	2	3	4	5	6

Kommentarer:

23. Har Fagplanen bidratt til studentenes utvikling av en **sterk sykepleiefaglig identitet?**

	I liten grad					I stor grad
	1	2	3	4	5	

Kommentarer:

24. Har Fagplanen bidratt til at studentene er forberedt til sykepleieryrket; **sykepleier som tør, vil og kan?**

	I liten grad					I stor grad
tør å møte faglige, etiske og mellommenneskelige utfordringer	1	2	3	4	5	
vil ta ansvar og bidra til menneskers helse og egen og andres utvikling	1	2	3	4	5	
kan observere, vurdere og utføre sykepleie på grunnlag av god basiskunnskap, sykepleiens verdigrunnlag og yrkesetiske retningslinjer og refleksjon	1	2	3	4	5	

Kommentarer:

25. Har Fagplanen gitt studenten evne til *livslang læring*?

	I liten grad				I stor grad
Kunnskapsbasert sykepleie	1	2	3	4	5
Kritisk refleksjon	1	2	3	4	5

Kommentarer:

26. Opplever du at Fagplanen gir tydelig retning for din pedagogiske virksomhet?

	I liten grad				I stor grad
Fagplanens overordnede del	1	2	3	4	5
Fagplanens emnebeskrivelse					
Læringsutbytter	1	2	3	4	5
Arbeids- og undervisningsformer	1	2	3	4	5
Vurderingsordning	1	2	3	4	5

Kommentarer:

27. Opplever du at Fagplanen som kontrakt mellom HiNT og studentene tydeliggjør:

	I liten grad				I stor grad
Fagansattes ansvar	1	2	3	4	5
Studentenes ansvar	1	2	3	4	5

Kommentarer:

28. Er muligheten til **studentmedvirkning** tydelig i Fagplanen?

	I liten grad				I stor grad
	1	2	3	4	5

Kommentarer:

29. Var du ansatt ved sykepleierutdanningen i HiNT når arbeidet med utvikling av ny Fagplan startet? (strek under svaret som passer)

JA

NEI

30. Opplever du å ha medvirket i utviklingen av den nye Fagplanen for Bachelor i sykepleie?
I liten grad I stor grad

1

2

3

4

5

Kommentarer:

31. Opplever du at Fagplanens krav til obligatorisk oppmøte er håndterbart?

I liten grad

I stor grad

1

2

3

4

5

Kommentarer:

Takk for hjelpen!

Vedlegg 5. Tabell for kvantitativ analyse - fagpersonell

Svaralternativ Spørsmål	% Mean (SD)	1	2	3	4	5	Vet ikke
1	5,65 (1,48)						
2	3,32 (1,0)	2 (5,9%)	5 (14,9%)	9 (26,5%)	16 (47,1%)	2 (5,9%)	
3	3,32 (0,95)	1 (2,9%)	6 (17,6%)	10 (29,4%)	15 (44,1%)	2 (5,9%)	
4	2,71 (0,91)	2 (5,9%)	14 (41,2%)	10 (29,4%)	8 (23,5%)	-	
5	3,76 (0,96)	1 (2,9%)	2 (5,9%)	8 (23,5%)	16 (47,1%)	7 (20,6%)	
6	3,82 (0,76)	-	1 (2,9%)	10 (29,4%)	17 (50%)	6 (17,6%)	
7	3,03 (1,14)	4 (11,8%)	7 (20,6%)	9 (26,5%)	12 (35,3%)	2 (5,9%)	
8	3,35 (1,01)	2 (5,9%)	4 (11,8%)	11 (32,4%)	14 (41,2%)	3 (8,8%)	
9 a	2,29 (1,00)	8 (23,5%)	12 (35,3%)	11 (32,4%)	2 (5,9%)	1 (2,9%)	
9 b	2,59 (1,10)	6 (17,6%)	11 (32,4%)	9 (26,5%)	7 (20,6%)	1 (2,9%)	
10 a 1.fokus, Emne110	3,38 (1,26)	2 (5,9%)	5 (14,7%)	13 (38,2%)	9 (26,5%)	2 (5,9%)	3 (8,8%)
Emne 120	4,56 (0,71)	-	-	2 (5,9%)	13 (38,2%)	17 (50%)	2 (5,9%)
Emne 130	3,41 (1,35)	2 (5,9%)	7 (20,6%)	9 (26,5%)	11 (32,4%)	1 (2,9%)	4 (11,8%)
Emne 140	4,26 (0,96)	-	1 (2,9%)	5 (14,7%)	16 (47,1%)	8 (23,5%)	4 (11,8%)
Emne 150	4,62 (0,82)	-	-	3 (8,8%)	11 (32,4%)	16 (47,1%)	4 (11,8%)
10 b 2.fokus, Emne110	3,53 (1,31)	1 (2,9%)	7 (20,6%)	9 (26,5%)	11 (32,4%)	2 (5,9%)	4 (11,8%)
Emne 210	4,29 (0,80)	-	-	4 (11,8%)	19 (55,9%)	8 (23,5%)	3 (8,8%)
Emne 220	3,71 (1,34)	1 (2,9%)	5 (14,7%)	9 (26,5%)	13 (38,2%)	-	6 (17,6%)
Emne 230	3,85 (1,26)	1 (2,9%)	3 (8,8%)	8 (23,5%)	16 (47,1%)	-	6 (17,6%)
Emne 250/251	4,47 (0,86)	-	-	4 (11,8%)	14 (41,2%)	12 (35,3%)	4 (11,8%)
Emne 252	4,50 (0,93)	-	-	5 (14,7%)	12 (35,3%)	12 (35,3%)	5 (14,7%)
10 c 3.fokus, Emne 110	4,09 (1,31)	1 (2,9%)	2 (5,9%)	9 (26,5%)	9 (26,5%)	7 (20,6%)	6 (17,6%)
Emne 310	4,53 (1,13)	-	1 (2,9%)	5 (14,7%)	12 (35,3%)	7 (20,6%)	9 (26,5%)
Emne 351	4,53 (0,93)	-	-	4 (11,8%)	14 (41,2%)	10 (29,4%)	6 (17,6%)
Emne 352	4,62 (0,89)	-	-	3 (8,8%)	13 (38,2%)	12 (35,3%)	6 (17,6%)
Emne 353	4,71 (1,14)	-	1 (2,9%)	3 (8,8%)	13 (38,2%)	5 (14,7%)	12 (35,3%)
11a Emne 110 Konkret»	-	-	4 (11,8%)	13 (38,2%)	13 (38,2%)	4 (11,8%)	
«Tydelig»		-	3 (8,8%)	15 (44,1%)	13 (38,2%)	3 (8,8%)	
«Forståelig»		-	3 (8,8%)	15 (44,1%)	12 (35,3%)	4 (11,8%)	
«Målbart»		2 (5,9%)	3 (8,8%)	15 (44,1%)	12 (35,3%)	2 (5,9%)	
Emne 120 «Konkret»		1 (2,9%)	8 (23,5%)	20 (58,8%)	5 (14,7%)	Gradering 5 falt ut i Questback	
«Tydelig»		3 (8,8%)	5 (14,7%)	20 (58,8%)	6 (14,6%)	"	
«Forståelig»		2 (5,9%)	4 (11,8%)	24 (70,6%)	4 (11,8%)	"	
Målbart»		1 (2,9%)	9 (26,5%)	22 (64,7%)	2 (5,9%)	"	
Emne 130 «Konkret»		-	3 (8,8%)	11 (32,4%)	16 (47,1%)	4 (11,8%)	
«Tydelig»		1 (2,9%)	3 (8,8%)	11 (32,4%)	15 (44,1%)	4 (11,8%)	
«Forståelig»		1 (2,9%)	1 (2,9%)	11 (32,4%)	17 (50%)	4 (11,8%)	
«Målbart»		-	5 (14,7%)	14 (41,2%)	11 (32,4%)	4(11,8%)	
Emne 140 «Konkret»		-	4 (11,8%)	12 (35,3%)	15 (44,1%)	3 (8,8%)	
«Tydelig»		1 (2,9%)	2 (5,9%)	14 (41,2%)	14 (41,2%)	3 (8,8%)	
«Forståelig»		1 (2,9%)	3 (8,8%)	6 (17,6%)	21 (61,8%)	3 (8,8%)	
«Målbart»		1 (2,9%)	5 (14,7%)	15 (44,1%)	12 (35,3%)	1 (2,9%)	

Arbeidsnotat. Evaluering av Fagplan 2010 -2013 Sykepleie bachelorstudium

Emne 150 «Konkret»		-	4 (11,8%)	15 (44,1%)	10 (29,4%)	5 (14,7%)	
«Tydelig»		-	4 (11,8%)	15 (44,1%)	10 (29,4%)	5 (14,7%)	
«Forståelig»		-	3 (8,8%)	13 (38,2%)	14 (41,2%)	4 (11,8%)	
«Målbart»		-	11 (32,4%)	11 (32,4%)	10 (29,4%)	2 (5,9%)	
12	3,38 (0,60)	-	-	23 (67,6%)	9 (26,5%)	2 (5,9%)	
13	3,53 (0,61)	-	1 (2,9%)	13 (38,2%)	19 (55,9%)	1 (2,9%)	
14 a	3,65 (0,77)	-	2 (5,9%)	12 (35,3%)	16 (47,1%)	4 (11,8%)	
14 b	3,50 (0,79)	-	3 (8,8%)	14 (41,2%)	14 (41,2%)	3 (8,8%)	
14 c	3,50 (0,83)	-	2 (5,9%)	18 (52,9%)	9 (26,5%)	5 (14,7%)	
15	3,35 (0,73)	-	5 (14,7%)	12 (35,3%)	17 (50%)	-	
16 a	3,85 (0,74)	-	1 (2,9%)	9 (26,5%)	18 (52,9%)	6 (17,6%)	
16 b	3,50 (0,79)	-	2 (5,9%)	17 (50%)	11 (32,4%)	4 (11,8%)	
16 c	3,38 (0,74)	-	4 (11,8%)	14 (41,2%)	15 (44,1%)	1 (2,9%)	
16 d	3,09 (0,83)	1 (2,9%)	7 (20,6%)	14 (41,2%)	12 (35,3%)	-	
17	3,03 (0,97)	3 (8,8%)	4 (11,8%)	18 (52,9%)	7 (20,6%)	2 (5,9%)	
18 a	3,56 (0,79)	-	2 (5,9%)	15 (44,1%)	13 (38,2%)	4 (11,8%)	
18 b	3,53 (0,79)	-	2 (5,9%)	16 (47,1%)	12 (35,3%)	4 (11,8%)	
18 c	3,38 (0,85)	-	5 (14,7%)	14 (41,2%)	12 (35,3%)	3 (8,8%)	
18 d	3,47 (0,90)	-	4 (11,8%)	15 (44,1%)	10 (29,4%)	5 (14,7%)	
18 e	3,56 (0,71)	-	1 (2,9%)	16 (47,1%)	14 (41,2%)	3 (8,8%)	
18 f	3,53 (0,71)	-	1 (2,9%)	17 (50%)	13 (38,2%)	3 (8,8%)	
18 g	3,44 (0,79)	-	3 (8,8%)	16 (47,1%)	12 (35,3%)	3 (8,8%)	
19	3,59 (0,70)	-	3 (8,8%)	9 (26,5%)	21 (61,8%)	1 (2,9%)	
20	3,29 (0,76)	-	5 (14,7%)	15 (44,1%)	13 (38,2%)	1 (2,9%)	
21 a	3,15 (1,05)	3 (8,8%)	6 (17,6%)	9 (26,5%)	15 (44,1%)	1 (2,9%)	
21 b	3,15 (1,02)	2 (5,9%)	7 (20,6%)	11 (32,4%)	12 (35,3%)	2 (5,9%)	
22	3,21 (2,01)	-	3 (8,8%)	7 (20,6%)	8 (23,5%)	11 (32,4%)	5 (14,7%)
23	3,29 (0,84)	-	6 (17,6%)	14 (41,2%)	12 (35,3%)	2 (5,9%)	
24 a	3,65 (0,92)	-	4 (11,8%)	10 (29,4%)	14 (41,2%)	6 (17,6%)	
24 b	3,56 (0,82)	-	3 (8,8%)	13 (38,2%)	14 (41,2%)	4 (11,8%)	
24 c	3,65 (0,81)	-	3 (8,8%)	10 (29,4%)	17 (50%)	4 (11,8%)	
25 a	3,59 (0,78)	-	2 (5,9%)	14 (41,2%)	14 (41,2%)	4 (11,8%)	
25 b	3,59 (0,86)	-	3 (8,8%)	13 (38,2%)	13 (38,2%)	5 (14,7%)	
26 a	2,94 (0,95)	2 (5,9%)	8 (23,5%)	16 (47,1%)	6 (17,6%)	2 (5,9%)	
26 b1	3,53 (0,90)	-	5 (14,7%)	10 (29,4%)	15 (44,1%)	4 (11,8%)	
26 b2	3,32 (0,88)	1 (2,9%)	4 (11,8%)	14 (41,2%)	13 (38,2%)	2 (5,9%)	
26 b3	3,41 (0,74)	-	3 (8,8%)	16 (47,1%)	13 (38,2%)	2 (5,9%)	
27 a	3,50 (0,86)	1 (2,9%)	3 (8,8%)	10 (29,4%)	18 (52,9%)	2 (5,9%)	
27 b	3,53 (0,86)	-	5 (14,7%)	9 (26,5%)	17 (50%)	3 (8,8%)	
28	2,91 (1,00)	3 (8,8%)	9 (26,5%)	10 (29,4%)	12 (35,3%)	-	
29		Ja= 25 (73,5%)	Nei=9 (26,5%)				
30	2,71 (1,36)	9 (26,5%)	6 (17,6%)	9 (26,5%)	6 (17,6%)	4 (11,8%)	
31	2,56 (1,40)	12 (35,3%)	4 (11,8%)	8 (23,5%)	7 (20,6%)	3 (8,8%)	